

EGY ISMERETLEN VITÉZ-KODEX.

— A vatikáni Palatina könyvtár hazai vonatkozásai. —

ZSÁK J. ADOLFTÓL.

Huzamosabb időt töltöttem Rómában levéltári kutatással, módomban volt több nevezetesebb *könyvtárt* is a hazai vonatkozás szempontjából átnézni, minthogy Rómában a könyv- és levéltárak nyitási, illetőleg használati ideje az egyedül üdvös módon a gyakorlati igények teljes méltánylásával: *egymást kiegészítő* alapon van *egyetemesen* megállapítva.

Könyvtári kutatásaim eredményét e folyóiratban óhajtanám közzétenni. Távol állok attól, hogy azoknak az érték tekintetében rendkívüli becset tulajdonítsak, de mivel kétségtelenül alkalmasak arra, hogy középkori kulturánkról, különösen pedig könyvtárviszonyainkról alkotott ismereteinket kibővítsék, tágítsák, illetőleg helyesbítsék, közzétételüket maga ez az egy szempont is eléggé indokolja. — Egy másik nem kevésbé jelentékeny szempont pedig a következő: a ki az örökváros könyvtári méreteit ismeri, az tudni fogja, hogy itt úgyszólván a legkisebb kéziratár katalogusa is legalább egy-egy hetét foglalja le az kutatónak; ebből a szempontból nézve a dolgot határozott szolgálatot teljesítek jegyzeteim közzétételével mindazoknak, kik Rómában a jövőben akarnak könyvtári kutatást végezni, minthogy minden könyvtár házi katalogusából éber figyelemmel és igaz lelkiismeretességgel jegyeztem ki az *összes* hazai vonatkozásokat; a mi által a katalogusok átnézésének nem csekély idejét és nem éppen kellemes munkáját egyszersemindenkorra és mindenki részére megtakarítottam.

Egy lényeges körülményre hívom még fel bibliografusaink figyelmét: a katalogus leglelkiismeretesebb átbüvárlása és kijegyzése még nem jelenti azt, hogy az illető könyvtár hazai vonatkozásai *tárgyilag* is kimerítve volnának. Ugyanis egy-egy középkori kódex hazai provenienciáját sokszor pl. a benne levő címer-

ről ismerjük és állapítjuk meg. Már pedig — mindig a római állapotokat tartva szem előtt — a jelenleg használatos katalogusok ilyesmire nem tartalmaznak semmiféle felvilágosítást; mert a XVIII. század végén vagy a XIX. század elején készültek, a midőn még tudvalevőleg a bibliografiai leírás nem terjedt ki ily általában véve ugyan járálékos jellegű, de sokszor lényeges szerepet öltő körülményeknek a feltüntetésére; sőt mi több, az a különben nagybecsű, 1886-ban megindult nyomtatott gyűjtemény, melynek czélja új revisió alapján modern katalogust adni a vatikáni könyvtárnak kincseiről, ez sem szabatos abban a tekintetben, mert a — például felvett — czimert nemcsak nem írja le, hanem a legtöbb esetben: »*picturis illustratus*« általános kijelentéssel jelzi. Ily körülmények között megbecsülhetetlen szolgálatot tenne művelődéstörténetünk ügyének az, ki e könyvtárak anyagát — természetesen precziz és részletes középkori *heraldikai ismeretekkel* felfegyverkezve, — *egyenként* nézné át.

Ennyit tartottam szükségesnek általánosságban előrebocsátani. Jelenleg — mint a közlemény czime is jelzi, — a Palatina könyvtár magyar vonatkozású jegyzékét közlöm s befejezésül részletes ismertetést nyujtok a könyvtár legbecsesebb hungarikumáról: *Vitéz János egy eddig ismeretlen kodexéről; melynek értékét kiválóan emeli az a körülmény, hogy ez az egyetlen kodex, mit nagynevű tulajdonosa, a híres Galeottoval emendált.*

* * *

A »Bibliotheca Palatina« nem a pápák alkotása, bár határozottan katolikus egyházi eredetű. Felerészben ugyanis a heidelbergi Szent-Lélekhez címzett templom gyűjteményéből, másik felében pedig a középkori pfalzi választófejedelem könyvtárából van alkotva. Egyesítettett pedig a *heidelbergi* protestáns egyetem javára; a mely alkalommal nyerte maig divó: Palatina nevét. De nemsokáig maradt a protestánsok tulajdona, mert *Tilly* a harminczéves háború folyamán (1622) Heidelberget elfoglalván Miksa bajor választófejedelem parancsára az egész könyvtárt (3527 középkori kódexxel) 1623-ban Rómába vitette s XV. Gergely pápának ajándékozta;¹ ki azt a vatikáni könyvtárban önállóan

¹ L. *Wilken*: Geschichte der Bildung, Beraubung und Vernichtung der alten heidelbergischen Büchersammlungen. Heidelberg 1817.

kezeltette. A könyvtár külső története azonban még nem ér itt véget. A napoleoni harcok és elnyomatás idején ugyanis a vatikáni könyvtár és levéltár más részeivel egyetemben a Palatina Bibliotheca is Párisba kerül, honnan a koalíció végleges győzelme után 1815-ben visszazállított Rómába. Megelőzőleg azonban az őskori protestáns rész a Napoleon leverésében szintén jeles részt vett protestáns Poroszország közbenjárására a heidelbergi egyetemnek visszaadott. Ennyit a Palatina külső viszontagságairól.²

A Palatinát,¹ bár igen sok kodexe a VII—X. századokból származik, még sem ezek teszik becsessé, hanem a konstanci és bazeli zsinatok előkészítését, lefolyását, részletesen tárgyaló egykorú kézirat kötetei, kézirat osztályán kívül van két részből (latin és német alosztályból) álló nyomtatott könyvosztálya is, mely a könyvsajtó gyermekkorában, különösen pedig a németországi vallási reformáció idején megjelent összes nyomtatványokat ritka teljességben konzerválta.

Kézirati osztályának magyar vonatkozásai megtartva az eredeti, házi katalógusban levő sorszámokat, a következők:

368. szám. *Chart. in 4.º saec. XV. fol. 354.*

- a 248. oldalon: »Epistola turci ad summum pontificem.«
- a 249. » »Johannis de Capistrano speculum clericorum« sive »sermo ad clerum . . . . anno domini Mº CCCCº XXXIX.«
- a 278. » »Nicolai papa V. bulla ad invocandum auxilium contra hostem nominis Christi turchionen ferocissimum« data Romae II. Kal. oct. anno septimo.
- a 282. » »Calisti pape bulla contra Torchos« (sic!) data Romae id mai anno primo.
- a 283. » »Johannis de Hunigad, comitis perpetui Wistervensis, epistola ad dom. Franciscum Schluk, canonicum ratisponensem, de bello contra Turcas anno 1456.
- a 283. » »Johannis card. s. Angeli ap. sedis legati, epistola ad dom. Ladislaum de Gara regum Galliae (!) palatinum de indulgentiis concessis iis qui crucem receperant »ad bellum contra Torchos« anno 1456.
- a 283 » »Adnotationes de bello contra Turcas anno 1456. lingua partim latina partim germanica.

¹ I. *Wilken*: Geschichte der Bildung, Beraubung und Vernichtung der alten heidelbergischen Büchersammlungen. Heidelberg 1817.

369. szám. *Chart. in 4° saec. XV. fol. 312.*
a 130. oldalon: »Johannis de Capistrano tractatus de cupiditate.»
381. szám. *Chart. in 8° saec. XV. fol. 354.*
a 191. oldalon: »Alberti regis« epistola ad Eugenium pp. IV. data
Viennae d. 4. Mai.
443. szám. *Membr. in fol. saec. XIII. fol. 121.*
a 105. oldalon: Fr. Juliani ord. praedicatorum in Hungaria ad Perusinum episcopum Ap. Sed. legatum epistola de historia et moribus Tartarorum.
458. szám. *Chart. in 8° saec. XV. f. 338.*
a 159. oldalon: Copia litterarum fris Joh. de Capistrano destinatarum ad omnes Barones nobiles et famosos Bohemiae, qui Pragam debent convenire pro aliqua dieta celebranda secunda feria post octavam paschae 1452.
460. szám. *Membr. in 8° saec. XIV. fol. 96.*
az 1. oldalon: Ungari sermones de tempore, de sanctis ad religiosos etc. praemissa tabula imperfecta.
469. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 47.*
az 1. oldalon: »Fr. Johannis de Capistrano Passio domini nostri Ihesu Cristi edita et praedicata in Zvratissania anno d. MCCCCLIII.«
492. szám. *Chart. in 8° saec. XV. f. 223.*
a 130. oldalon: Leonelli Esthensis acta ad Sigismundum Ces. Aug. IIII. idus septembr. in Fontis porticu dum Ferrariam Roma divertisset.
561. szám. *Chart. in 4° saec. XV. fol. 329.*
a 155. oldalon: »Lyber visionum Elysabeth ancille dei.« Incipit:
»Fuit in diebus eugenii pape in finibus treverensis dioc.«
572. szám. *Membr. in fol. saec. XV. f. 55.*
az 1. oldalon: Regestrum omnium privilegiorum ord. hierosolymitani hospitalis b. M. Teutonicorum.
594. szám. *Chart. in 4° XV. fol. 305.*
a 6. oldalon: Sigismundi Romanorum et Caroli francorum regis epistolae mutuae a. 1413.
605. szám. *Membr. in fol. saec. XV. f. 96.*
a 89. oldalon: Caroli de Malatestis »informatio ad seren. Regem Rom. et Hungarie pro tranquillitate sce. Romane ecclesie et ipsius vera reintegratione et reformatione a. 1411.
608. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 426.*
a 126. oldalon: Magistri Ludovici de Ast »arena facta coram dno Alberto duce Austrie in regem Romanorum electo.«

632. szám. *Membr. in fol. saec. XV. f. 323.*
Plagula chartacea manu saec. XV. continens epistolium Nicolai »de Myndelhaym« nuntians ingressum exercitus regis Poloniae in territorium regni Hungariae in calce codicis.
673. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 206.*
a 165. oldalon: Taxae solutae ab ecclesiis cathedralibus a mensa dec. a. 1422.
701. szám. *Chart. in 4° saec. XV. 412.*
Liber formularum contractuum etiam Sigismundi imperatoris.
719. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 184.*
a 84. oldalon: »Epistola quedam contra Sigismundum regem rom. edita clauculo et per quemdam se non nominare volentem insinuata.« Inc. »Dictat iuris naturalis equitas.
775. szám. *Chart. in 8. saec. XVI. f. 363.*
Collectio formularum cancellariae imperialis inscripta inter alias etiam Sigismundi imp.
857. szám. *Membr. in 4° anno 1300. f. 84.*
a 70. oldalon: Sequentiae »de sancta Elysabeth« cum notis musicis
871. szám. *Membr. in fol. saec. XIV. et XV. f. 33.*
a 30. oldalon: »de miraculis sce Chunegundis virginis et imperatricis« descripta sub anno dni M^oCCCXLVIII. feria tertia ante ascensionem domini.
a 33. » Antiphonae »de sca Kingunde Imperatrice« cum notis musicis.
884. szám. *Chart. in 4° saec. XV. f. 257.*
a 166. oldalon: »Eneae Silvii poetae epistola ad »Sigismundum ducem Austriae.« Inc. »Efflagitasti modeste.«
886. szám. *Membr. et Chart. in 8° et 4° saec. IX—XV. f. 167.*
a 106. oldalon: »De sca Elyzabeth.« Inc.: »Cum beata elyzabeth de erumpnis et laboribus huius mundi ad eternitatis gloriam transitura esset.«
a 113. » »De quodam miraculo sce Elyzabeth. »Inc.: »Quamquam nonnisi ab intus.«
953. szám. *Chart. in 4 saec. XV.*
a 39. oldalon: Litterae Mathiae regis ad imperatorem Fredericum.
965. szám. *Membr. fol. saec. XIII.*
»De facto Ungarie magne a frre. Riccardo ord. predicatorum tempore Gregorii IX.«
1445. szám. *Chart. fol. saec. XIV.*
Litterae Sigismundi imperatoris.

1711. szám. *Membr. in. 8°. saec. XV. cum picturis illustratus.*

Marci Manilii: *Astronomicon.* (Vitéz Kodex.)

1787. szám. *Membr. in 8° saec. XV. cum picturis illustratus.*

Dictionarium triumlinguarum (lat. germ. et bohem.)

Ladislai (V.) regis Hungariae.

1920. szám. *Chart. in fol. saec. XVI.*

Bibliothecae Fuggeranae indices.

* * *

E sorozathból, mint jeleztem csupán az 1711 számmal jelzett *Vitéz*-kodexet vettem behatóbb vizsgálat alá. Megindultan fogtam kezeimbe e könyvet s forgattam lapjait, mely egykoron: ötödfélszáz év előtt annak a férfiúnak fordult meg — mint a benne sűrűn előforduló sajátkezű jegyzetei bizonyítják, — gyakran a kezében, akinek középkori kulturánk világhírű és vezető fejlettségét köszönhetjük, s a ki a hazának a nagy *Hunyadi* Mátyást nevelte! . . .

Vitéz János egykori értékes könyvtárának bibliografiai rekonstrukcióját *Fraknoi* Vilmosnak köszönhetjük. Erre vonatkozó fejtegetései e folyóirat 1878. 1879. és 1881-ik évfolyamaiban jelentek meg. Ezekből tudjuk, hogy *Vitéz* nagyváradi és esztergomi könyvtárát a könyvek közmondásos fátuma a szélrózsa minden irányában: Salzburg, Páris, München, Zágráb és Szent-Antal felé szórta szét. Ezekhez jó most Róma, illetőleg Heidelberg. De hogy a mi *Vitéz* kötetünknek nem Heidelberg volt a közvetlen állomása azután, hogy eredeti tulajdonosától elkerült, ezt kétségtelenné teszik a kötés belső lapján levő különböző időből és kéztől származó egymástól elütő könyvtári számok. Jelenleg — valamint a heidelbergi könyvtárban is, — mint tudjuk az 1711. számot viseli; ezelőtt valahol 1177, még előbb pedig, talán ismét más helyen 1135. számot viselt; végül van ezeken kívül még egy beírás, mely legrégibbnek tűnik fel s mely szerint $\frac{C. 17.}{520.}$ volt hajdan a könyvtári száma. Akármelyiket is tekintünk e számuk közül: *mindegyik tekintélyes*; a mely körülmény arra a feltevésre jogosít, hogy kodexünk mindenkoron *elsőrangú* könyvtárban foglalt helyet.

A kodex alakja rendes oktáv; nem egykorú, fehér disztelen pergament lapba van kötve. A bekötési táblák mindegyikén két-két fehér zsinorfosztlány látható, melyek egykor a könyv átkötésére szolgáltak. Belseje 89 igen finom, aranszegélyű s

újabb időben levelenként arabs folyó számmal czeruzával jelzett hártyalapból áll; ezenkívül elől s hátul egy-egy üres papírlapot találunk, melyeket a bekötés alkalmával nyert. Az 1. és 89. számmal jelzett pergamen levelek teljesen üresek; csak az utóbbi van, ép úgy mint a többi (2—88), fekete tintával megvonalmazva és pedig huszonöt vízszintes és a két végén 3—3 cmnyi margót hagyva 2—2 függőleges vonallal. A szöveg a 2^a oldalon kezdődik s 88^b oldalon végződik. Az utolsó oldalon (88^b) csak 17 sor van beírva. Az utolsó beírt sor alatti harmadik vonalon maiuscula jellegű görög betűkkel s arany tentával a sor közepén e szó látható beírva: Τελοϛ. Az ez alatti két sorban pedig *Vitéz*nek következő — vörös tintával írt, — bejegyzése olvasható: | *legi et emendavi cū Mgro Galeotto 1469.* | *Jo. Ar. Strg.* | Még lejjebb, — a 25-ik sorban — ugyancsak *Vitéz* kezétől származó, de ezuttal fekete tentával írt ez a bejegyzés fordul elő: *Johann. Archiepisc. Strigoniensis.* *Vitéz* nevének e kétszeri sajátkezű bejegyzése és pedig ugyanazon az oldalon mindenkinek fel fog tűnni! Oka és magyarázata pedig nagyon egyszerű. Ugyanis *Vitéz kétszer* emendálta a könyvet. Először bizonyára a könyvárústó^l való megérkezése napján, vagy az erre következő napok valamelyikén, amidőn is inkább kíváncsiságból nézte meg az új könyvet s a *hevenyészett* lapozgatás közben talált hibákat *fekete tintával javította ki a margón* s egyúttal, hogy az ekkor társadalmi betegséget képező könyvelidegenítéstől biztosítsa magát, az utolsó lapra *teljesen* kiírta nevét is; míg a szövegnek *tudományos és kritikai* átnézését későbbre hagyta. Ez, mint láttuk, 1469 folyamán történt *Galeotto* közreműködésével; amidőn is vörös tentával jelezte a lapszéleken az előforduló szöveghibák korrektívumát s végül megörökítette a könyv végén alkalmazott jegyzettel a *Galeotto*val való emendálást. S talán ép arra való tekintettel, hogy neve és állása már egyszer teljesen ki volt írva a könyvben, a másodszori emendálásnál, mint láttuk, ezzel a rövidítéssel él: *Jo. Ar. Strg.*

A könyv a jobb editiókhoz tartozik; amire, mint tudjuk, *Vitéz* kiváló gondot és nagy súlyt helyezett mindig. Valamint szigorú pontossággal és példás lelkiismeretességgel teljesítette a szövegkritika, az emendálás nem egyszer lélekölő hatású munkáját. Az első bejegyzés könyvünkben a 17-ik levéllapon fordul elő;

ezért mondtuk méltán, hogy a munka a jobb kiadások közül való. E laptól kezdve ugyyszólván minden lapon találkozunk *Vitéz* vöröstintájú emendációival, sőt itt-ott az első futólagos átnézés fekete tentával jelzett nyomaira is bukkanunk. A szokásos szövegkritikai megjegyzéseken kívül igen sűrűen más jellemző bejegyzéseire — ezek is vörös tentával irvák — is akadunk *Vitéznek*; ezek hol a jobb, hol pedig a bal margón előforduló *verbum dirigensek*, tartalomtájékoztatók, melyek a könyv használhatóságát fokozták.

A kodex természetesen díszítve van. De azonnal kimondjuk, hogy nem a leggazdagabb kiállítású a *Vitéz*-kodex. Sőt határozottan egyszerűnek nevezhető. Az első szöveglapon előforduló díszén kívül ugyanis az egész könyvben egyéb díszítés nincs, hacsak annak nem vesszük a 21,^a 40,^b 54,^b és 73,^b lapon kezdődő, könyvfejezetek első betűinek: M—J—O és S-nek sablonos inicziálás díszét és azt, hogy az e betűkkel kezdődő első mondat összes betűi majuszkula alakban fordulnak elő s felváltva élénk zöld, arany, kék és vörös tentával irvák. A nagyobb arányú díszítéssel ellátott első szöveglap (2^a) kellemes benyomást tesz a szemlélőre ügyes koloritjával, bár a rajz, mely a szöveget három oldalról átfogja: közönséges arabeszk. A színek: arany, kék, vörös, zöld és viola. Az alsó lapszéldíszítmény a középen lent vörös és kék színnel festett koszorút alkot, melyben *Vitéz* jól ismert, vízszintes vonal által két mezőre osztott czimerpaizsa foglal helyet, a felső arany mezőben vörös oroszlán lépeget, az alsó kék mezőben pedig aranyos lilium s két ugyancsak aranyos csillag látható. Ha még azt jelzem, hogy az e lapon előforduló inicziále betű, *C* díszítése a fentebb jelzettekével egyjelleget, s hogy ugyancsak itt is mint a többi fejezetek elején az első mondat betűi majuszkula alakúak és váltakozó színű tentával irattak — úgy e kódex díszítésének ismertetését befejeztem.

Még a könyv cziméről, felosztásáról és tartalmáról kell röviden megemlékeznünk.

Czíme tulajdonképpen nincs is. Az, melyen a katalogusban szerepel, önkényesen: a tartalom alapján lett adva s jobb hiányában mi is elfogadjuk. Mint érintettük, *öt* könyvre oszlik: mindegyik számos alfejezettel.

És pedig:

- Az I. könyv a 2^a—20^b oldalig
 a II. » a 21^a—40^b »
 a III. » a 41^a—54^b »
 a IV. » a 54^b—73^b » s végül
 az V. » a 73^b—88^b » terjed.

Az egyes könyveknek sincs külön címök csak az alábbi alfejezeteknek. Ezek a következők:

- a 4^b oldalon: De origine mundi.
 a 6^b » Quare terra sit rotunda?
 a 7^b » De Ariete.
 a 12^a » De aeternitate mundi.
 a 12^b » De Paralellis circulis.
 a 14^a » De Magnitudine et latitudine mundi et signorum.
 a 15^a » De orizonte.
 a 15^b » De Zodiaco et lacteo circulo.
 a 24^a » Quae signa duplitiā sint et bifomia?
 a 25^a » » » sint adversa, nocturna aut diurna?
 a 25^b » » » » foecunda?
 a 26^a » » » » currentia aut recta?
 a 26^a » » » » sedentia aut iacentia?
 a 26^a » » » » debilia?
 a 27^a » De mensura trigonum et quadratorum.
 a 28^b » De signis exagonis.
 a 29^a » De coniunctis signis et que sexto loco sint.
 a 29^a » De contrariis signis.
 a 30^a » Sub cuius dei tutela queque signa sint?
 a 30^a » Que membra humana cuique signo sint attributa.
 a 30^b » Signorum commertia: auditus, visus, amores, odia.
 a 45^b » De mensura temporum et signorum.
 a 49^b » De ascensionibus et descensionibus.
 a 51^a » Cuius signi quisque annus aut mensis aut dies aut hora sit.
 a 52^a » Quot annos tribuat unumquodque signum?
 a 52^b » Quot annos queque loca tribuant?
 a 53^a » Que sint triplicata signa et quas habeant vires?
 a 66^b » De partibus terrae distributis ad signa.

A most felsorolt alfejezetek címeiből mindenki biztos következtetést vonhat a munka tartalmára és tudományos jellegére. Astronomicon vagyis csillagászatnak a szó teljes értelmében tehát nem nevezhetjük el e könyvet, hanem inkább a csillagjósítás tanának. — Nem ütközhetünk meg azon, hogy *Vitéz* könyvtárában egy csillagjósítás módjait tárgyaló könyvre akadunk:

bizonyára volt ott több ilyen is. Hisz ő is korának volt gyermeke; annak a kornak, melynek legnagyobb emberei, legkimagaslóbb szellemi alakjai sem menekülhettek a csillagjósolás és aranycsinálás titkainak vonzó és bűvös varázsától. A mi pedig *Vitéz* magát illeti, más oldalról is tudjuk, hogy ő előszeretettel foglalkozott csillagjósolással és rendületlenül hitt az égi testeknek a földi emberek sorsára való behatása- és befolyásában. *Galeotto* mondja ugyanis róla ismert művében: »a csillagjósolatban igen jártas vala, az erre vonatkozó naptári jegyzeteket szünet nélkül magánál viselte és a csillagok megkérdezése nélkül soha semmit sem tesz vala.«¹

---

¹ Idézve: *Fraknoi V.*: Vitéz János könyvtára. M. Könyvszemle. 1878. 6. l.